

C-UPPSATS

Uppsatsförfattare: Mj Anders Asp	Förband: Skaraborgs Flygflottilj	Kurs: ChP 01-03
Metodhandledare: Docent Birger Heldt, FHS/KVI Sakhandledare: Mj Lars-Åke Nilsson, FHS/KVI		
Uppdragsgivare: FHS/KVI	Beteckning: 19 100: 2015	Kontaktman:
<p>Förhållandet mellan insatsberedda styrkor och insatstider: En studie av FNs fredsfrämjande operationer 1948 – 2000.</p> <p>Sedan 1948 har FN påbörjat 55 fredsbevarande operationer, av vilka 15 fortfarande pågår. Ungefär lika länge har diskussioner förts om möjligheten att hålla styrkor med hög beredskap för FN-operationer. Diskussionen har behandlat stående styrkor såväl som insatsförberedda förband i egenskap av styrkeregister. I dagsläget existerar styrkeregister vars syfte är att reducera förseningar vid stationering. Syftet med denna uppsats är att undersöka om storleken på dessa styrkeregister betingar stationeringsförseningar. Utifrån detta syfte är uppsatsens huvudhypotes <i>”Ju större mängd insatsförberedda fredsbevarande styrkor, desto mindre försening för fredsbevarande operationer”</i>. Hypotesen, tillsammans med konkurrerande förklaringar, provas med hjälp av linjär regressionsanalys. Datasetet inkluderar FNs samtliga fredsbevarande operationer (54) under perioden 1948-2000. Uppsatsens bidrag till den vetenskapliga litteraturen är att den testar en empirisk hypotes med statistiska metoder och genererar härvid ett nytt dataset. Den statistiska analysen finner inget samband mellan mängden insatsförberedda förband och stationeringsförseningar. Resultatet skall emellertid inte tolkas som att FNs ansträngningar varit fruktlösa. Vid enstaka tillfällen kan stationering ha skett skyndsamt tack vare de insatsförberedda styrkorna varvid positiva effekter uppnåts, framförallt ur humanitär synvinkel. Studien avslutas med ett antal uppslag för framtida forskning.</p> <p>Nyckelord: FN, fredsfrämjande, insatsförberedda förband, reaktionstid, försening.</p>		

Abstract

The relationship between rapid-reaction units and reaction periods: a study of the UN's peace-promoting operations 1948-2000.

Since 1948, the UN has initiated 55 peacekeeping operations out of which 15 are still in progress. During virtually the same period there have been discussions on the feasibility of maintaining units with a high degree of readiness for UN operations. The discussion has covered standing forces as well as rapid-reaction units in the form of force registers. There are currently force registers in existence with the purpose of reducing reaction periods thereby reducing deployment delays. What effect, then, have these force registers? The purpose of this paper is to investigate whether the size of these registers justifies the reaction periods and thereby reduces delays. With this purpose in mind, the main hypothesis of this paper is: *“the larger the number of rapid-reaction peacekeeping units, the smaller the delay for peacekeeping operations.”* This hypothesis, together with competing explanations, is tested with linear regression analysis. The dataset includes the UN's all peacekeeping operations during 1948-2000. This study contributes to previous research by statistically testing an empirical proposition, and for that purpose generates a new dataset.

The study finds that the occurrence of force registers and rapid-reaction units has not affected deployment delays on UN's peacekeeping operations 1948-2000. Consequently, there is no support for the common assertion that rapid-reaction units have a general importance for UN's ability to deploy peacekeeping operations on authorized time. A possible explanation to the result is that the UN doesn't have direct access to the rapid-reaction units. Additional possible explanations are also recorded in this study. The study also finds that neither the size of authorized units nor the occurrence of already deployed missions, or units, in the area has any impact on deployment delays.

Despite the fact that the statistical analysis finds no relationship between the size of the rapid reaction units and deployment delays, the result should not be interpreted as indicating that the UN's efforts towards a rapid-reaction force have been fruitless. In individual cases, deployment may have been able to take place more rapidly, enabling the achievement of positive effects, especially from a humanitarian point of view.

The study concludes by suggesting a series of possible avenues for future research.

Key words: The UN, peacekeeping operations, rapid-reaction units, reaction period, delay.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Exemplar nummer _____

Abstract	2
Förord	4
1 Inledning	5
1.1 Forskningsproblem - Syfte	5
2 Principer för fredsbevarande insatser.....	8
2.1 Auktorisering.....	8
2.2 Finansiering	9
2.3 Upprättande av en fredsfrämjande styrka.....	9
3 Litteraturoversikt.....	11
3.1 Stående FN-styrkor	12
3.2 Styrkeregister/Insatsförberedda styrkor	14
3.3 Sammanfattning	17
4 Teoretisk ansats	18
5 Hypotesformulering	21
5.1 Huvudhypotes: Mängden insatsförberedda styrkor i styrkeregister..	21
5.2 Konkurrerande förklaringar.....	21
6 Mätning och data.....	23
6.1 Temporal och spatial domän	23
6.2 Beroende variabel.....	23
6.3 Oberoende variabler	23
7 Statistiska resultat	25
7.1 Resultatredovisning	25
7.2 Resultatanalys.....	26
8 Avslutning	28
8.1 Slutsatser och avslutande diskussion.....	28
8.2 Förslag till fortsatt forskning.....	28
9 Sammanfattning	31
9.1 Disposition och bakgrund.....	31
9.2 Hypoteser	32
9.3 Slutsatser	33
10 Litteratur- och referensförteckning	35

Bilagor

Sammanställning av data.....	Bilaga 1
------------------------------	----------

FÖRORD

Jag vill tacka mina båda handledare Docent Birger Heldt och Mj Lars-Åke Nilsson, båda vid FHS/KVI, för deras handledning under min uppsatsperiod. Birger Heldt har med sitt stora tålamod, sitt stora kunnande och ett tillmötesgående sätt möjliggjort för mig att lära mig och att använda en metod som tidigare varit helt främmande. Lars-Åke Nilsson har, framförallt, gett en god coachning på det personliga planet vilket gett mig möjlighet att arbeta med uppsatsen på ett för mig lämpligt sätt.

1 Inledning

1.1 Forskningsproblem - Syfte

Vilka faktorer betingar tidslängden mellan beslut om genomförande av en fredsfrämjande insats och den fredsbevarande styrkans stationering i operationsområdet? Under ett antal år och vid ett antal tillfällen har FN genomfört fredsbevarande operationer av olika omfattning. Det har varit observatörsuppgifter, fredsbevarande förband och förband inblandade i regelrätta strider. Totalt har 55 FN-ledda operationer inletts sedan starten 1948, av dessa pågår för närvarande 15 st.¹ Vid etablerandet av dessa operationer kan viss variation i tiden mellan beslutat datum för operationens stationering och operationens faktiska stationeringsdatum skönjas. En fråga som då infinner sig är hur man ska förklara denna variation.

FN har under årtionden diskuterat hur tidslängden mellan beslut och insats kan reduceras. Diskussionen har i huvudsak utgått från antagandet att ju tidigare man är på plats, desto större är sannolikheten för att operationen skall bli framgångsrik. Olika handlingsalternativ har varit uppe för diskussion såsom möjligheten att använda regionala organisationer istället för egna styrkor, en eller flera stående fredsfrämjande FN-styrkor samt insatsförberedda styrkor.

Utgör mängden insatsberedda styrkor en betingelse för tidslängden mellan beslut och insats? Bakgrunden till denna frågeställning är utfallet från ovanstående diskussioner vilka, i huvudsak, har resulterat i studier av dels FN, dels medlemsnationer vilka tagit initiativet att ur en praktisk synvinkel fördjupa sig i frågan. De praktiska effekterna av detta har blivit en inledning på skapandet av insatsberedda styrkor. Stående styrkor har varit föremål för diskussioner men inte lett till något praktiskt resultat. Stående styrkor finns således inte i dagsläget varför deras betydelse inte kan studeras med empiriska metoder. De mest konkreta exemplen på utfall av ovan nämnda studier är FNs katalog över insatsberedda förband, UNSAS², upprättandet av den multinationella snabbinsatsbrigaden SHIRBRIG³ samt studier av vissa permanenta stabsfunktioner, RDMHQ⁴. Under 1990-talet har dessa enheter successivt vuxit fram och även använts vid fredsbevarande operationer. Följaktligen finns här en möjlighet att empiriskt studera huruvida tillgången till dessa insatsberedda förband har påverkat tidsförhållandet från beslut till insats.

---

¹ <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/home.shtml>, Facts and Figures, *Background note*, (FN 2002), 1.

² United Nations Stand-by Arrangement System, <http://www.un.org/Depts/dpko/rapid/sba.html>.

³ Stand-by High Readiness Brigade, <http://www.shirbrig.dk/>.

⁴ UN Rapid Deployable Mission HeadQuarters, <http://www.ssuns.org/content.php?section=committees&committee=rdmhq>.

*Syftet med denna uppsats är att undersöka huruvida storleken på dessa insatsberedda förband påverkat förseningar i stationeringen för FNs fredsbevarande operationer. Uppsatsens forskningsbidrag består av att den med statistiska metoder testar en empirisk hypotes som återfinns i en etablerad litteratur samt för detta ändamål genererar ett nytt dataset. Uppsatsen avser således inte att ge ett teoretiskt bidrag. Uppsatsen behandlar en huvudhypotes samt tre hypoteser vilka utgår från tänkbara konkurrerande förklaringar. Den huvudhypotes som formulerats är ”*Ju större mängd insatsförberedda fredsbevarande styrkor, desto mindre försening för fredsbevarande operationer*”. De tre konkurrerande hypoteserna redovisas tillsammans med huvudhypotesen i kapitel fem.*

De källor som använts i uppsatsen utgörs i litteraturhänseende av den litteratur som kan anses som mest aktuell och etablerad inom ämnet. Emellertid bör det beaktas att denna litteratur inte har någon vetenskaplig eller teoretisk förankring utan utgörs av praktikers bidrag till debatten i ämnet. Den litteratur som använts för datainsamling är i första hand FNs egen dokumentation eller litteratur vilken hämtat sin information ur FNs källor och bör således betraktas som den mest tillförlitliga inom området. Viss datainsamling har skett via Internet, och då från FNs hemsida för fredsbevarande operationer, och kan i tillförlitlighetshänseende jämföras med den tidigare nämnda litteraturen. Viss osäkerhet finns emellertid i delar av datans precision, denna osäkerhet redovisas närmare i kapitlen sex och sju.

Då uppsatsen syftar till att klarlägga om insatsförberedda förband betingar förseningar vid FNs fredsbevarande insatser har vissa avgränsningar gjorts. Uppsatsen beskriver inledningsvis några av de processer som anses ha påverkan på reaktionstiden för en fredsbevarande insats. Huvudfokus är dock på rekrytering och upprättande då det är denna process som har direkt anknytning till insatsförberedda förband. Vidare är uppsatsen avgränsad till tidsperioden 1948-2000 då nödvändiga data finns tillgängliga för denna period. Denna avgränsning beskrivs närmare i kapitel sex.

Uppsatsen är disponerad enligt följande. Kapitel två innehåller en översiktlig redogörelse för de steg - auktorisering, finansiering samt rekrytering - som föregår stationering av FNs fredsbevarande operationer. Kapitel tre innehåller en redogörelse för de gängse förslag som har haft som målsättning att lösa rekryteringsproblemet och därmed reducera förseningar i stationering.

Det fjärde kapitlet redogör för uppsatsens teoretiska ansats samt innehåller en diskussion av de ansatser som gjorts för att med insatsförberedda förband reducera förseningar. I detta kapitel redovisas även den tidigare forskningen inom området.

I femte kapitlet redovisas den hypotes som uppsatsen syftar till att påvisa, medan mätning och data presenteras i kapitel sex. Datasetet fokuserar på FN-ledda fredsbevarande operationer mellan 1948-2000. I kapitel sju utförs en statistisk analys samt presentation av slutsatser, medan kapitel åtta redovisar förslag till fortsatt forskning. Avslutningsvis innehåller kapitel nio en sammanfattning av studien.

2 Principer för fredsbevarande insatser

Förberedelserna inför en fredsbevarande insats kan indelas i tre moment: auktorisering, finansiering samt organisation/upprättande.⁵ Momenten genomförs på ad hoc-basis inför varje förestående insats. Rekrytering av personal, anskaffning av utrustning och materiel samt urval av ledningspersonal och nyckelpersoner genomförs således först efter identifieringen av en kris och den efterföljande beslutsprocessen om en fredsbevarande insats. Detta kan jämföras med en försvarsmakt som påbörjar sin krigsplanläggning först efter det att landet angripits. Utöver detta sker de deltagande nationernas förberedelser och deltagande på frivillig basis vilket resulterat i kommentarer såsom att fredsfrämjande verksamhet är "*en osäker, opålitlig och oreglerad internationell operation*".⁶ Nedan följer en övergripande redovisning av dessa tre moment. Dessutom presenteras faktorer vilka anses påverka tidsförhållandena vid genomförande av fredsfrämjande insatser.

2.1 Auktorisering

Auktorisationen av en fredsfrämjande insats består av beslutsprocessen samt finansiering av insatsen. Det är av avgörande vikt, för att få till stånd en insats, att FN har politiskt stöd från framförallt supermakterna. För att insatsen skall förväntas bli framgångsrik krävs politiskt stöd även från konfliktparterna.⁷

Beslutsprocessen är tämligen tidsödande och kan initieras antingen på FN:s eget initiativ, genom att de inblandade parterna begär stöd från FN eller att en tredje part ber FN engagera sig i en konflikt. Oaktat på vilket sätt FN engageras så inleds processen som regel i säkerhetsrådet, som ger i uppdrag åt generalsekreteraren att återkomma med en rapport om lämpliga åtgärder i den utpekade krishärden.⁸ Generalsekreteraren i sin tur uppdrar åt sina enheter att göra en lägesbedömning utifrån sina ansvarsområden samt föreslå lämpliga åtgärder. Till exempel gör Department for Political Affairs (DPA) en politisk bedömning av krisområdet samt söker vägar att nå politiska lösningar, kanske även utan militära insatser. Department of Peacekeeping Operations (DPKO) inleder arbetet med förfrågningar till tänkbara truppbidragande länder samt påbörjar en övergripande operationsplanering. Andra instanser såsom Office for Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) gör en bedömning av läget samt föreslår lämpliga åtgärder, allt i samverkan med DPKO.

---

⁵ William J. Durch, *The evolution of UN peacekeeping*, (Henry L Stimson Center, New York, 1993), 16-72.

⁶ Paul F. Diehl, *A Permanent UN Peacekeeping Force: An Evaluation*, (Bulletin of Peace Proposals, Vol. 20, Nr 1), 27.

⁷ William J. Durch, *The evolution of UN peacekeeping*, (Henry L Stimson Center, New York, 1993), 22.

⁸ William J. Durch, *The evolution of UN peacekeeping*, (Henry L Stimson Center, New York, 1993), 16-21, 47-48.

Förslagen utgör sedan underlag för generalsekreterarens rapport vilken i sin tur utgör underlag för säkerhetsrådets beslut.

Parallellt med FNs förberedelser påbörjar intresserade deltagarländer nationella förberedelser för den förestående fredsfrämjande insatsen. Följaktligen är denna process tidsödande.

2.2 Finansiering⁹

”Det kostar pengar att upprätthålla freden och pengar till fredsfrämjande insatser är en ständig bristvara.”

FNs möjligheter att finansiera fredsfrämjande insatser betingas av medlemsstaternas årliga avgifter, som i sin tur avgörs av medlemsstaternas betalningsförmågor. Tyvärr har FN små möjligheter att vidta åtgärder vid uteblivna betalningar vilket innebär att likviditeten är osäker. Det finns ingen lathund när det gäller finansieringen av en fredsfrämjande insats, kostnaden för varje operation är unik och avgörs av dess omfattning, styrkans sammansättning samt utrustningsbehov.

FNs generalförsamling beslutar om finansiering av fredbevarande operationer. Beslutet skall betraktas som en del i den ovan beskrivna beslutsprocessen och sker således inte separat från auktoriseringen. FN ersätter truppbidragande länder med en fastställd ersättning per person, per fordon, per materiellag etc. Utöver detta finansierar FN vissa logistiska delar direkt, exempelvis förläggning, standardutrustning, livsmedel mm. Mot bakgrund av föregående stycke så kan FN dock ha problem med att ersätta deltagarnationerna. FN är därför ofta hänvisat till dessas goda vilja att på obestämd tid ansvara för de ekonomiska kostnaderna vid en fredsfrämjande insats. Faktum är att för vissa truppbidragande länder så innebär denna finansieringsform en ansevärd ekonomisk vinning, likaväl som det innebär en ansevärd ekonomisk förlust för andra truppbidragande länder. Orsaken är att vissa länder t.ex. Bangladesh har låga kostnader för personal och materiel jämfört med länder som USA och Sverige.¹⁰

2.3 Upprättande av en fredsfrämjande styrka

Som nämnts tidigare så sker rekrytering av personal på ad hoc-basis. Det innebär att FN gör en förfrågan till tänkbara deltagarländer om att bidra med trupp till en fredsfrämjande insats. Eftersom förfrågan görs inför varje ny insats så kan FN aldrig veta om de får rätt enheter, när de får dem eller vilken utbildningsnivå de har. Således kan FN aldrig ha en klar uppfattning om vilka

---

⁹ William J. Durch, *The evolution of UN peacekeeping*, (Henry L. Stimson Center, New York, 1993), 39-51.

¹⁰ William J. Durch, *The evolution of UN peacekeeping*, (Henry L. Stimson Center, New York, 1993), 39-45.

resurser som står till buds inför en insats förrän de tillfrågade nationerna avgett svar på förfrågan.

Därutöver innebär denna rekryteringsprincip att enheterna kan variera i förmåga att lösa fredsbevarande uppgifter.¹¹ Eller som en författare i ämnet uttrycker det ”FN är en kund på en militär marknad vars produkter man inte kan avvisa och vars kvalitet är långt bortom hans kontroll”¹².

I begreppet rekrytering kan det vara lämpligt att även inrymma utbildning och utrustning av styrkan. Även dessa åtgärder sker, i huvudsak på ad hoc-basis och medför följaktligen att tiden till dess insatsen kan påbörjas förlängs.¹³

Den ovan beskrivna rekryteringsprocessen innebär att reaktionstiderna kan bli långa. Med reaktionstid avses tiden mellan beslutat datum för stationering och det datum när operationen är stationerad. Fördelarna med att snabbt komma på plats kan vara att man reducerar risken för att en väpnad konflikt återuppstår på grund av avsaknad av förtroende från konfliktparterna.¹⁴ Om man därutöver betänker hur de moderna kriserna och konflikterna utvecklats så bör den humanitära faktorn beaktas. De senaste kriserna, t ex Bosnien, Kosovo och Rwanda har haft en svårare inverkan på civila än vad som varit fallet tidigare. En fredsbevarande styrka som snabbt etableras kan således reducera denna typ av övergrepp. Dessutom kan humanitära organisationer bli verksamma i området tidigare.¹⁵

Som påtalats tidigare så har konflikternas karaktär förändrats vilket, kanske framförallt av humanitära skäl, ökar kraven på kortare reaktionstider samt andra förmågor vid fredsfrämjande operationer. Det är därför inte förvånande att det bedrivs diskussioner om, och i så fall hur, reaktionstiderna kan reduceras.¹⁶ Dessa diskussioner baseras på antagandet att reaktionstiderna är avgörande för fredsbevarande operationers grad av framgång.

---

¹¹ Michael Pugh, *The UN, Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 169.

¹² Michael Pugh, *The UN, Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 172-173.

¹³ Paul F. Diehl, *A Permanent UN Peacekeeping Force: An Evaluation*, (Bulletin of Peace Proposals, Vol. 20, Nr 1), 28.

¹⁴ Paul F. Diehl, *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994), 114-116.

¹⁵ Michael Pugh, *The UN Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 166, 168.

¹⁶ Michael Pugh, *The UN Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 171.

3 Litteraturöversikt

Ända sedan den första fredsfrämjande insatsen i slutet på 1940-talet har det existerat en tanke om någon typ av permanent arrangemang för lösande av fredsfrämjande operationers personalbehov. Förslagen har avlöst varandra och har handlat om stående styrkor, styrkeregister eller öronmärkta nationella resurser vilka skulle kunna sättas in vid fredsfrämjande insatser.¹⁷ I detta kapitel beskrivs de ansatser som gjorts inom FN för att reducera de i förra kapitlet beskrivna reaktionstiderna. De gjorda ansatserna baseras inte på empiriska eller teoretiska studier utan bör betraktas som praktiskt inriktade förstudier. Följaktligen finns ingen empirisk forskning inom området.

FNs generalsekreterare Tryggve Lie föreslog att den typ av observatörsgrupper vilka använts i mellanöstern skulle kunna utgöra grunden för någon typ av permanent arrangemang för framtida fredsfrämjande uppgifter. Idén föll dock på svårigheterna att få säkerhetsrådet att acceptera den, framförallt var det dåvarande Sovjetunionen som motsatte sig arrangemanget. Trots detta så lyckades FN skapa en så kallad "skuggstyrka" bestående av namnlistor på personal vilka kunde komma i fråga för framtida observatörsuppdrag.¹⁸

På 1950-talet väcktes frågan på nytt av dåvarande generalsekreteraren Dag Hammarskjöld. Hans förslag byggde på styrkeregister, motsvarande reservister, som skulle kunna ianspråkta med kort varsel. Förslaget mottogs mer positivt men föll än en gång på supermakternas oförmåga att komma överens i frågan.¹⁹ Frågan om permanenta styrkor togs återigen upp under 1960-talet då Lester Pearson föreslog styrkeregister bestående av multinationella förband. Även denna gång talades det alltså om styrkeregister och inte om stående förband, vilket borde kunna ses som en fördel för FN då kostnaderna skulle kunna elimineras. Förslaget innebar dessutom att FN inte skulle ansvara för fredsfrämjande insatser, istället skulle ansvaret ges till ett konsortium av stater vilka skulle arbeta under multilaterala överenskommelser.²⁰

Frågan om en permanent lösning för fredsfrämjande styrkor aktualiserades återigen 1992 av generalsekreteraren Boutros Boutros-Ghali. I sin "*An Agenda for Peace*"²¹ behandlar han frågan om en permanent lösning avseende personalbehov för fredsfrämjande insatser. Framförallt framhåller han

---

¹⁷ Paul F: Diehl, *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994), 108-109, Michael Pugh, *The UN, Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 166.

¹⁸ Paul F: Diehl, *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994), 108-109.

¹⁹ Paul F: Diehl, *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994), 108-109.

²⁰ Paul F: Diehl, *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994), 108-109.

²¹ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, nr 1, 2000), 221.

betydelsen av någon form av styrkeregister där nationella militära enheter med hög beredskap skulle kunna listas.²²

De tidigare beskrivna svårigheterna att åstadkomma permanenta styrkeregister/stående styrkor till trots så har på senare tid vissa studier och projekt initierats. Startskottet anses vara Boutros-Ghalis ”*An agenda for Peace*” samt det faktum att det kalla kriget är över och att supermakterna därmed närmast sig varandra i många avseenden.²³ Vissa regeringar bland medlemsstaterna har också tagit tanken på denna förmåga som en av sina kärnfrågor rörande FNs krishanteringsförmåga. Bland andra har Nederländerna stöttat tanken på en snabbinsatsbrigad. Även Kanada har sett arbetet med att skapa en snabbinsatsförmåga som angeläget.²⁴ De arbeten som dessa stater bedrivit kommer att beskrivas ytterligare i detta kapitel. Även inom FN har arbeten bedrivits för att främja förmågan till snabbare insatser. Bland dessa kan nämnas upprättande av styrkeregister och skapandet av en permanent stabskader.²⁵ Det som tydligt kan urskiljas i diskussionerna är att två huvudspår varit tongivande, nämligen stående styrkor respektive styrkeregister.

3.1 Stående FN-styrkor

Den nederländska studien

Nederländerna inledde, 1994, en studie²⁶ av möjligheterna att skapa en permanent snabbinsatsstyrka i brigadstorlek omfattande 2000-5000 man. Styrkan skulle stå till FNs säkerhetsråds förfogande för fredsfrämjande insatser. Huvudsyftet var att skapa en stående styrka med hög insatsberedskap som kunde garantera omedelbar tillgänglighet.²⁷ Brigadens uppgifter skulle vara förebyggande och fredsbevarande aktiviteter i tidsrummet mellan ett beslut och till dess en insats med en multinationell styrka kunde påbörjas. Utöver detta skulle brigaden ha förmågan att skydda humanitära insatser. Vid tiden för studien uppskattades den årliga personalkostnaden till ca 300 miljoner USD. Engångskostnaden för anskaffning av utrustning beräknades till 500-550 miljoner USD. Studien föreslog att brigaden skulle ”adopteras” av en eller flera medlemsstater eller av en organisation typ NATO, för att på så sätt reducera kostnaderna för anskaffning och uppbyggnad av styrkan. Studien ledde ej till något praktiskt resultat i form av snabbinsatsstyrka. Orsaken var att studiens tanke på en stående brigad stöddes av enbart ett fåtal stater, majoriteten ansåg

---

²² United Nations, *The blue helmets, third edition*, (New York: United Nations, 1996), 7.

²³ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 221. William J. Durch, *The evolution of UN peacekeeping*, (Henry L. Stimson Center, New York, 1993), 23.

²⁴ Michael Pugh, *The UN Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 166-167.

²⁵ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, nr 1, 2000), 220.

²⁶ *A UN Rapid deployment Brigade: A Preliminary Study*.

²⁷ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, nr 1, 2000), 222.

att idén var alltför ambitiös samt att man inte ville binda till ett arrangemang av detta slag. Emellertid stimulerade studien till internationellt samarbete i frågan.²⁸

Den kanadensiska studien

Kanada presenterade 1995 en studie benämnd ”*Mot en snabbinsatsförmåga för de Förenta Nationerna*”²⁹ Studien omfattade 21 rekommendationer om åtgärder som kunde vidtas för att uppnå snabbinsatsförmåga. Studien innehöll också fem förslag till fortsatt forskning inom området. Studien definierade dessutom ett antal principer och nödvändiga förmågor hos en insatsberedd styrka.³⁰ Principerna angavs till tillförlitlighet, kvalitet och kostnadseffektivitet medan förmågor angavs till tidig förvarning, effektiv beslutsapparat, tillförlitliga transporter och infrastruktur, logistik, tillräcklig finansiering samt väl övad och utrustad personal. Stommen av brigaden skulle hämtas ur de stater vilka ingår i gruppen Friends of Rapid Deployment (FORD)³¹. Dessa styrkor skulle kunna komma till insats inom två till fem veckor efter beslut i säkerhetsrådet.³² Den andra delen av det kanadensiska förslaget pekade på nödvändigheten av en kaderstab vilken tidigt skulle kunna påbörja planeringen av en fredsfrämjande insats. Detta kan sägas vara den första ansatsen till det som skulle komma att bli FN:s första stående enhet.³³ Emellertid har inte heller denna studie utmynnat i något praktiskt resultat.

Rapid deployment multinational headquarters (RDMHQ)

Som en förlängning på, och komplement till, skapandet av UNSAS³⁴ och som en följd av den kanadensiska rapporten inleddes arbetet med en kaderorganiserad stab (RDMHQ) vilken skulle planera och förbereda nyttjandet av UNSAS samt framtida insatser. Den kanadensiska studien förutsåg en stab bestående av 61 personer vilka skulle representera såväl FN-sekretariatet som medlemsstater och som på order av säkerhetsrådet snabbt skulle stationeras i operationsområdet i syfte att samordna ankomsten av den fredsfrämjande styrkan i området. RDMHQ skulle uppträda enligt principen

---

²⁸ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, nr 1, 2000), 223.

²⁹ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, nr 1, 2000), 223.

³⁰ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, nr 1, 2000), 223.

³¹ Se pkt. 3.2.

³² Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 147.

³³ Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 148.

³⁴ Se pkt. 3.2.

”först in först ut”³⁵ dvs. det skulle vara den första FN-enheten på plats. RDMHQ förväntades vara operativt i tre till sex månader under vilka en mer långsiktigt verkande stab byggdes upp.³⁶

Detta förslag, i kombination med FNs generalförsamlings resolution 50/30 vilken är en översyn över den fredsfrämjande verksamheten i sin helhet³⁷, resulterade i att arbetet med att skapa ett RDMHQ inleddes vid årsskiftet 1996/1997. Initiativet, som togs av dåvarande generalsekreteraren, togs emot mycket positivt och förväntades vara realiserat i början av 1997. RDMHQ förväntades sedan vara operativt strax därefter.

I nuläget består RDMHQ av en kader på åtta personer inom ramen för DPKO. Till detta skall fogas ytterligare 24 personer vilka återfinns i sina hemländer i avvaktan på order om övning eller insats. Ytterligare 29 personer inom FNs sekretariat är avdelade till RDMHQ, som en dubbeluppgift. Dessa 29 är dock sysselsatta med sina ordinarie uppgifter och ingår i RDMHQ först när det betraktas som nödvändigt. Totalt har alltså RDMHQ blivit den 61-hövdade stab som den kanadensiska studien förutsåg. Även uppgifterna för denna stab överensstämmer i huvudsak med de av Kanada föreslagna.³⁸ Bland de krav som stipulerats återfinns bland annat att RDMHQ ”måste kunna upprättas med mycket kort varsel, skall kunna verka i upp till sex månader, skall inledningsvis kunna verka som kärnan i högkvarteret för en ny fredsfrämjande insats”³⁹.

3.2 Styrkeregister/Insatsförberedda styrkor

United Nations Standby Arrangement System (UNSAS)

UNSAS⁴⁰ är det första försöket inom FN att skapa en långsiktig lösning med förband och förmågor avsedda för fredsbevarande insatser. Utgångspunkten för denna lösning är ett antal definierade stater vilka förbundit sig att anmäla vissa specifika resurser till ett gemensamt styrkeregister.⁴¹ Syftet med styrkeregistret är att inom 30-90 dagar, beroende på insatsens komplexitet, kunna rekrytera och upprätta en skräddarsydd styrka för en specifik fredsbevarande insats. UNSAS är uppbyggt kring tre nivåer av deltagande beroende på de medverkande staternas förmåga och arbetsläge.⁴²

---

³⁵ Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 148.

³⁶ Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 148.

³⁷ <http://www.un.org/gopher-data/ga/recs/50/res50-30.en>

³⁸ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 230.

³⁹ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 231.

⁴⁰ <http://www.un.org/Depts/dpko/rapid/sba.html>

⁴¹ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 228.

⁴² <http://www.un.org/Depts/dpko/rapid/TORRDL.html>

Dessa nivåer är:

Nivå 1 -- Anmälda förmågor till styrkeregistret.

Nivå 2 – Planeringsunderlag finns.

Nivå3 – Övergripande avtal (MOU)⁴³ har tecknats.

I mars 2000 hade 88 stater anmält sig villiga att bidra till UNSAS av vilka 58 % var beredda att kunna verka inom 30-60 dagar. I siffror räknat hade FN vid denna tidpunkt ca 147 500 individer förtecknade i detta styrkeregister.⁴⁴ Det skall tilläggas att UNSAS är en ren katalogisering av tillgängliga resurser hos villiga medlemsstater. Det beskriver således ingen förbandsstruktur. Ej heller innehåller UNSAS någon kommandostruktur, däremot kan resurser för även detta återfinnas i registret. Det som kan tala emot UNSAS som en reaktionstidskortande faktor är att de medverkande staterna inte har förbundit sig att delta i en insats. Fortfarande bygger staternas deltagande på frivillighet och det tidigare beskrivna förfaringssättet med förfrågan om deltagande. Följaktligen kan inte FN med säkerhet påräkna att alla anmälda enheter kommer att finnas tillgängliga.⁴⁵

Den Multinationella studien - SHIRBRIG

Denna studie initierades på uppdrag av FN och utfördes av Danmark. Studien syftade till att finna former för ett brigadkoncept med förmåga till snabb insats.⁴⁶ I uppdraget betonades att brigaden var avsedd endast för att snabbt kunna visa närvaro vid fredsfrämjande uppgifter inkluderande humanitära insatser. Beredskapskravet sattes till 15-30 dagar.

I diskussionerna som föregick studien framhölls att standardiserade övningar och operativa principer, väl känd utrustning samt gemensamma övningar skulle reducera den nationella beslutsprocessen och på så sätt reducera ad hoc fenomenet. Vidare anammades RDMHQ:s princip med ”först in – först ut” vilket skulle ge deltagarnationerna möjligheten att se en tidsgräns för brigadens insats vilket i sin tur antogs vara en faktor som påverkar villigheten att delta. Fortfarande skulle dock rekryteringen ske på samma sätt som tidigare, dvs. med förfrågan till deltagarnationerna. Dock avsågs konceptet vara så

---

⁴³ MOU, Memorandum Of Understanding. Överenskommelse mellan FN och en stat avseende bidrag till UNSAS.

⁴⁴ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 229.

⁴⁵, Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 230.

⁴⁶ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 224.

väldimensionerat att, oavsett vissa nationers eventuella tveksamhet till en viss insats, så skulle en godtagbar styrka kunna skapas.⁴⁷

Studien har resulterat i upprättandet av en Standby High Readiness Brigade (SHIRBRIG). SHIRBRIG består av dels en stående komponent, högkvarteret, samt ett styrkeregister omfattande ca 5000 man ur ett antal medlemsnationer. Brigadens uppgift är att, efter säkerhetsrådets beslut om insats, snabbt kunna stationeras i ett krisområde. I likhet med RDMHQ skall SHIRBRIG kunna verka i upp till sex månader för att sedan bli avlöst av en mer långsiktig styrka.

I dagsläget består SHIRBRIG av tolv nationer vilka ingår i dess styrkommitté. Man eftersträvar nu ett bredare engagemang genom att aktivt försöka få med andra nationer som observatörer i processen.⁴⁸ Det finns dock en viss opposition gentemot SHIRBRIG vilken främst argumenterar mot formen att enbart en utvald skara medlemsländer skapar en dubblett av det existerande UNSAS.⁴⁹

The Friends of Rapid Deployment (FORD)

I samband med FNs 50-årsjubileum tog Kanada och Nederländerna initiativet till ett ministermöte vilket syftade till att skapa politiskt stöd till utvecklingen av insatsberedda styrkor.⁵⁰ En arbetsgrupp benämnd The Friends Of Rapid Deployment (FORD) skapades. Syftet var att skapa ett multinationellt samarbete även om man använde den kanadensiska studien som utgångspunkt för arbetet. Initiativet var framgångsrikt och 1996 hade FORD ett stort antal medlemmar. Bland dessa fanns även representanter ur FNs sekretariat, framförallt DPKO. FORD avsåg att utveckla UNSAS, men i samband med att DPKO påbörjade arbetet med RDMHQ så blev denna sammanslutning delaktig även i det arbetet. Trots att FORD hade en ganska bred representation av medlemsstater höjdes ändå vissa kritiska röster mot dess verksamhet. Bland annat framfördes kritik mot att en självtillsatt grupp – utan legitimitet och utan deltagande av de nationer som kanske var mest berörda av resultatet – tilläts arbeta med dessa för en bred krets av länder angelägna frågor. FORD är idag avsomnat men dess bestående resultat får anses vara existensen av RDMHQ.⁵¹

---

⁴⁷ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 224-225.

⁴⁸ Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 149.

⁴⁹ Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 149.

⁵⁰ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 226.

⁵¹ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 226.

3.3 Sammanfattning

Man kan konstatera att ansatser att nå snabbinsatsförmåga inom FN har fått en mer konkret utformning under 1990-talet. Den mest framträdande ansatsen – och även den enda som har realiserats – baseras på styrkeregister och inte stående förband, även om vissa aspekter hos RDMHQ och speciellt SHIRBRIGs högkvarter har inslag av stående förband. Den främsta orsaken till att man valt just styrkeregister är troligtvis ekonomiska överväganden för såväl FN som truppbidragande stater. De studier som bedrivits bör betraktas som praktiskt inriktade förstudier. Studierna kan inte betraktas som empiriska eller teoretiskt vetenskapliga vilket innebär att ingen sådan forskning finns inom området.

4 Teoretisk ansats

Diskussionen om stående FN-styrkor har bedrivits lika länge som debatten om insatsförmågan. Förespråkare av denna lösning framhåller att reaktionstiderna skulle bli avsevärt reducerade.⁵² Huruvida dessa reducerade reaktionstider påverkar utfallet av en insats har dock inte undersökts med hjälp av vetenskapliga metoder. Huvudsakligen vilar argumentationen på antagandet att reaktionstider är avgörande för insatsers framgång. Några empiriska belägg för att så skulle vara fallet har dock aldrig presenterats. Att reaktionstiderna reduceras med en stående styrka är dock de flesta bedömare överens om.⁵³ Det finns emellertid inte heller något empiriskt stöd för detta antagande.

Möjligheten att i förväg och med god tid till förfogande förbereda den redan rekryterade styrkan för kommande fredsfrämjande uppgifter är överlägsen de möjligheter som erbjuds av insatsförberedda styrkor. Viss argumentation framhåller fredsfrämjande insatsers särart vilket innebär att den normala militära övning som nationella styrkor genomför inte är tillräcklig.⁵⁴ Kopplat till utbildning och övning är den stående styrkans professionalism vilken anses bli större med stående styrkor. Det skulle i så fall ge en större insatsverkan redan i ett tidigt skede samt innebära att misstag kan undvikas.⁵⁵

Avseende finansieringsfrågan så har många olika koncept föreslagits. Två av de mest framträdande koncepten är finansiering genom medlemsavgifterna till FN, antingen via den ordinarie budgeten eller genom särskilt bidrag, eller genom fondering av medel från stater, organisationer, industri/marknad och privatpersoner.⁵⁶ Oavsett vilken väg man förordar så är syftet att säkerställa en långsiktig finansiering för att på så sätt frigöra sig från det hittills rådande systemet vilket beskrivits tidigare. Det är dock kostnaderna – för medlemsstater såväl som för FN – som hittills varit det mest framträdande argumentet mot en stående FN-styrka.

Den andra möjlighet som diskuterats genom åren är styrkeregister. Till skillnad från stående styrkor så innehåller dessa inga fysiska enheter. Istället katalogiseras de enheter som medlemsstaterna är villiga att bidra med. Därvidlag har diskussionen berört flera alternativ. Ett alternativ innebär öronmärkta styrkor vilka skulle finnas tillgängliga i hemlandet.

---

⁵² Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 139.

⁵³ Paul F. Diehl, *A Permanent UN Peacekeeping Force: An Evaluation*, (Bulletin of Peace Proposals, Vol. 20, Nr 1), 32.

⁵⁴ Patrick A. McCarthy, *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000), 145-146. Paul F: Diehl, *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994), 111.

⁵⁵ Paul F: Diehl, *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994), 113-114.

⁵⁶ Paul F. Diehl, *A Permanent UN Peacekeeping Force: An Evaluation*, (Bulletin of Peace Proposals, Vol. 20, Nr 1), 31.

Ett annat alternativ är ett register från vilket FN skall kunna avropa resurser till fredsfrämjande insatser. I det senare alternativet har man även behållit frivillighetsprincipen vilket innebär att det är först efter förfrågan som FN kan få tillgång till styrkorna från de olika medlemsstaterna. Det bärande argumentet för styrkeregister har varit ekonomin. Till skillnad från stående styrkor genereras inga kostnader av ett styrkeregister förrän de ingående enheterna tas i anspråk. Det som ytterligare talar till dessa registers fördel är det faktum att den tidigare ad hoc-principen avseende rekrytering, utrustning och utbildning inte blir lika framträdande. Dock kan konstateras att en viss del av detta finns kvar, främst beroende på att tillgången baseras på förfrågan.

Utifrån de tidigare beskrivna ansatserna kan man konstatera att ett visst mönster finns inom FN när det gäller att förbättra snabbinsatsförmågan. De diskussioner som förts inom FN har främst pekat mot upprättande av någon form av styrkeregister. Oberoende studier förordar snarare stående styrkor än styrkeregister. Det som kan anses vara orsaken till att FN föredragit styrkeregister och inte stående förband är kostnadsfaktorn.⁵⁷ Som tidigare beskrivits är kostnaderna en flaskhals för FN. Att förorda styrkeregister där deltagarnationerna bär kostnaderna intill dess en insats blir aktuell ter sig därför naturligt.

Styrkeregisters fördelar, utöver de rent ekonomiska, är framförallt en ökad tillgänglighet. Det finns dock ett antal svagheter i konceptet som inte kan negligeras. För det första finns det ingen gräns för hur många olika styrkeregister ett och samma förband kan anmälas till.⁵⁸ Det innebär att om ett förband ianspråk tas för en fredsfrämjande insats så kan det inte disponeras som planerat i någon annan insats.⁵⁹ Det är heller inte ovanligt att ett förband ingår i flera styrkeregister. Exempelvis Sverige har samma förbandsenheter anmälda till UNSAS som till SHIRBRIG.⁶⁰ För det andra så återstår osäkerheten om anmälda förband kommer att delta i en insats. En anmälan till befintliga styrkeregister är ingen garanti för att FN kan disponera förbandet. Denna osäkerhet kommer att kvarstå så länge FN väljer att bibehålla systemet med att deltagandet sker på frivillig basis och förfrågan alltid kommer att föregå ett eventuellt deltagande⁶¹. För det tredje finns ingen garanti för att förbandet fyller de kvalitetskrav som rimligen bör kunna ställas vid fredsfrämjande insatser. Därutöver är mobiliseringstiderna långa. Med dessa omständigheter i åtanke kan effekten av styrkeregister redan på förhand förväntas vara begränsad avseende reaktionstid.⁶²

Som framgått av tidigare redovisning så existerar inga stående förband avsedda för FN-operationer. Således kan effekten av stående förband på

⁵⁷ Michael Pugh, *The UN Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 167.

⁵⁸ Sagt av Anders Hedgren, försvarsdepartementet vid föreläsning 2003-02-04.

⁵⁹ Egen slutsats.

⁶⁰ Sagt av Anders Hedgren, försvarsdepartementet vid föreläsning 2003-02-04.

⁶¹ Michael Pugh, *The UN Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 169.

⁶² Michael Pugh, *The UN Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997), 169.

stationeringstider inte studeras. Däremot har inrättandet av styrkeregister gett tillgång till förband med högre insatsberedskap än tidigare. Dessa register har över tiden varierat såväl i förekomst som i omfång, och det innebär att effekten av insatsförberedda förband kan studeras empiriskt. Av detta skäl fokuserar denna studies empiriska tillämpning på styrkeregister och dess effekt på stationeringstider.

En dominerande faktor i resonemangen kring insatsförberedda förband är numerären. Som exempel kan nämnas SHIRBRIG som är ett resultat av utgångspunkten att förbandet bör vara av brigadstorlek eller ca 4000-5000 man.⁶³ Orsaken till varför just denna storlek anses som optimal är dock svårare att utröna. Kan det vara så att det är storleken på förbandet som stipulerar reaktionstiden? Eftersom grundorsaken till diskussioner och arbete med insatsförberedda förband beskrivs som försök att reducera reaktionstiden så kan det vara rimligt att anta att så är fallet. Det skulle emellertid också kunna finnas konkurrerande förklaringar såsom att brigad är en hanterlig storlek rent administrativt eller att brigad är det optimala förbandet för att nå framgång i en fredsfrämjande insats.⁶⁴ Något sådant resonemang går dock inte att finna i den litteratur som studerats.

Om man tar som utgångspunkt det tidigare gjorda antagandet att tillgången på insatsförberedda förband påverkar reaktionstiden så kan det studeras ur flera vinklar. Ett angreppssätt är att studera om existensen av sådana förband påverkar på reaktionstiden. Ett annat är att studera numerären och dess påverkan på reaktionstiden. Det kan dock konstateras att någon tidigare forskning för att påvisa hur reaktionstiden påverkas av tillgång och numerär inte står att finna. Intressant i sammanhanget är också det faktum att FN vidtagit åtgärder för att åstadkomma denna typ av snabbinsatsförmåga utan föregående analys utöver de av praktiker dragna slutsatserna.

Det är därför intressant att, med utgångspunkt från de data som finns tillgängliga, utföra en statistisk undersökning som söker klarlägga om insatsförberedda förband, genom styrkeregister, betingar reaktionstiden för FNs fredsbevarande operationer. Detta resonemang skulle då leda till de hypotesformuleringar som återfinns i kapitel 5. Huvudhypotesen som formuleras är en empirisk dito utan teoretisk förankring. Orsaken härtill är det faktum att ingen teoribildning förekommit i de diskussioner och studier som hittills genomförts. Följaktligen kommer denna uppsats bidra till forskningen att utgöras av en empirisk och statistisk tillämpning av en empirisk hypotes.

---

⁶³ Tom Woodhouse, Oliver Ramsbotham, *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 1, 2000), 232.

⁶⁴ Egen reflektion

5 Hypotesformulering

5.1 Huvudhypotes: Mängden insatsförberedda styrkor i styrkeregister

Tidigare redovisade tankegångar kring FN:s förmåga att reducera tiden mellan beslut och insats fokuserar i huvudsak på existensen av insatsförberedda förband. Det vill säga att själva förekomsten av sådana enheter skulle ha en, i sammanhanget, positiv effekt. Kopplat till tidigare resonemang har även varit numerären på en insatsförberedd styrka. Med detta som utgångspunkt så finns det anledning att fundera över vilken betydelse en större numerär på insatsförberedda styrkor har för reaktionstiderna. Med detta som bakgrund blir således huvudhypotesen (H1) i denna studie:

H.1. Ju större mängd insatsförberedda fredsbevarande styrkor, desto mindre försening för fredsbevarande operationer.

5.2 Konkurrerande förklaringar

Styrkans auktoriserade storlek

Det finns flera förklaringar till reaktionstiden. Huvudhypotesen utgår från ett statistiskt tillstånd där andra faktorer än att styrkans befintlighet och storlek inte vägs in. Det kan vara rimligt att anta att logistiska faktorer såsom begränsad tillgång till transportresurser, rekryteringsfaktorer såsom utbildning, utrustning etc. samt andra friktioner⁶⁵ påverkar reaktionstiden i negativ riktning. Det är då rimligt att anta att en ökande storlek på förband som auktoriserats till en insats ökar ovanstående problem och därmed förlänger reaktionstiden. Med ett sådant resonemang kan den konkurrerande hypotesen (H2) formuleras som följer:

H.2. Ju större auktoriserad fredsbevarande styrka, desto större försening för fredsbevarande operationer.

Redan existerande fredsbevarande operationer

En del av de studerade insatserna har på ett eller annat sätt tagit över resurser från tidigare och/eller pågående FN-operationer som varit stationerade i konfliktområdet. Till exempel kan en insats ha fått förändrat mandat vilket i sin tur föranlett truppförstärkningar eller andra genomgripande förändringar som sedan resulterat i en insats med nytt namn. Andra orsaker kan vara att insatsen helt ändrat karaktär från, exempelvis, en ren polisinsats till en traditionell fredsfrämjande insats. Exempel på operationer som bytt namn och/eller fått nya uppgifter är UNPROFOR vilken under 1995 delades upp på flera nya operationer såsom UNCRO, UNPREDEP och UNMIBH. En annan är

---

⁶⁵ Carl von Clausewitz, *Om kriget*, (Bonnier Fakta Bokförlag AB, Stockholm, 2002), 79-81

UNAVEM som utökades från 70 till 350 deltagare, gavs utökade uppgifter samt ett nytt namn. Ett annat exempel är insatser som inledningsvis stöds av andra pågående operationer såsom UNIFIL, som vid upprättandet i mars 1978 inledningsvis nyttjade trupper ur UNEF II samt UNDOF. Med detta som bakgrund blir hypotes 3 följande:

H.3. Redan stationerade fredsbevarande i konfliktområdet, reducerar stationeringsförseningen för fredsbevarande operationer.

Förberedelsetid

Vid säkerhetsrådets beslut om insats fastställs också vid vilken tidpunkt som den fredsbevarande operationen ska inledas. Rimligt att anta är att ju kortare tid som ställs till förfogande desto större är risken att insatsen blir försenad. Exempel på extremt kort reaktionstid återfinns i UNTAG vilken stationerades på 35 dygn kortare tid än beslutat. Motsatsen kan exemplifieras av ONUSAL vilken skulle stationeras omedelbart men där stationeringsförseningen uppgick till 67 dygn. Den fjärde och sista hypotesen blir således:

H.4. Ju längre tid från stationeringsbeslut tills beslutat stationeringsdatum, desto mindre stationeringsförsening för fredsbevarande operationer.

6 Mätning och data

6.1 Temporal och spatial domän

Hypoteserna tillämpas på FN och dess genomförda fredsfrämjande insatser från 1948 – 2000. Den temporala domänen har valts utifrån att 1948 var det år då FN genomförde sin första fredsfrämjande insats. Ytterligare begränsas den temporala domänen till 2000 beroende på att det är det senaste året som data finns tillgängliga för mängden insatsförberedda styrkor. Den spatiala domänen är global. Utifrån detta blir antalet observationer 54. Operationerna har identifierats med hjälp av *Blue Helmets* (United Nations 1996) samt FNs hemsida för fredsbevarande operationer.

6.2 Beroende variabel

Försening

Denna diskreta variabel mäter differensen mellan den beslutade reaktionstiden och den verkliga reaktionstiden. Mätenheten är antal dagar. Data för denna variabel är hämtad från Higgins (1969, 1970, 1980, 1981), United Nations (1996), Wainhouse (1973), FNs säkerhetsråds resolution 50/1948, FNs generalsekreterares rapporter S/22494, S/24892, S/26250, S/26422, S/26488, S/1994/819, S/1994/1257, S/1994/1363, S/1995/222, S/1999/1024, S/1996/416 samt FNs hemsida på Internet, avdelningen för fredsbevarande operationer (februari-mars 2003).

6.3 Oberoende variabler

Mängden insatsförberedda styrkor (Insatsförband)

Den diskreta variabeln insatsförband mäter storleken på insatsförberedda förband vid auktoriseringen av den fredsbevarande operationen. Mätenhet för insatsförband är antal individer. I de fall mättillfällena ligger långt ifrån varandra i tid kommer en linjär interpolering att ligga till grund för mätvärdet. Interpoleringen sker på månadsbasis och utgår från de värden som återfinns i FNs rapporter. Rapportering avseende insatsförband finns från och med 1994, vilket är det år då FNs styrkeregister påbörjades. Följaktligen kommer insatsförband att vara lika med noll från 1948 till och med 1993 års utgång. Data är hämtade från följande rapporter från FNs generalsekreterare S/1994/777, S/1995/943, S/1997/1009, S/1999/361, S/2000/194.

Storlek på auktoriserade förband (Auktoriserad storlek)

Detta är en diskret variabel som avser antalet individer i det auktoriserade förbandet. Med antal ”individer” avses militär personal, militära observatörer

samt polispersonal. Civil stabspersonal omfattas inte av mätningen. Datakällorna för denna variabel är identiska med källorna för variablerna "Försening" och "Förberedelsetid".

Redan existerande fredsbevarande operationer (Pågående)

Denna variabel är binär och beskriver om insatsen är en fortsättning på, ett övertagande av eller en omstrukturering av en pågående insats. Mätenheten blir således 0 eller 1, där 0 beskriver att insatsen är ny och 1 beskriver en insats enligt ovan. Orsaken till värdet 1 kan variera, gemensamt är dock att det redan pågår verksamhet i området vars resurser tas i anspråk för en insats med nytt namn, nytt mandat eller på annat sätt har förändrats. Samtliga, i studien, förekommande fall med värdet 1 bygger på insatser vilka också ingår i undersökningen. Datan är hämtad ur United Nations (1996) samt FNs hemsida på Internet, avdelningen för fredsbevarande operationer.

Förberedelsetid

Variabeln, som är diskret, anger det antal dagar från auktorisering som insatsen ska inledas. Denna tidpunkt har angivits i resolution eller i generalsekreterarens underlag för densamma. Mätenheten är även här antal dagar. Data har hämtats från Higgins (1969, 1970, 1980, 1981), United Nations (1996), Wainhouse (1993), FNs säkerhetsråds resolution 50/1948, FNs generalsekreterares rapporter S/22494, S/24892, S/26250, S/26422, S/26488, S/1994/819, S/1994/1257, S/1994/1363, S/1995/222, S/1999/1024, S/1996/416 samt FNs hemsida på Internet, avdelningen för fredsbevarande operationer (februari-mars 2003).

7 Statistiska resultat

7.1 Resultatredovisning

Linjär regressionsanalys⁶⁶ utförs i två steg vars resultat redovisas i tabell 1 nedan. Modell I inkluderar enbart hypotes 1 (H1) medan Modell II inkluderar variabler för samtliga hypoteser. H1 förutsäger ett negativt samband mellan numerären på insatsförberedda förband och stationeringsförseningar. Modell I visar emellertid att det inte finns något statistiskt signifikant negativt linjärt samband mellan dessa två variabler. Koefficienten har en tendens i rätt riktning, men p-värdet är 0,48. I Modell II introduceras kontrollvariabler för de konkurrerande hypoteserna. Inte heller i Modell II finns något statistiskt signifikant negativt linjärt samband då p-värdet är 0,27, dessutom pekar koefficienten i denna modell på ett positivt samband. Följaktligen kan H1 förkastas. Resultaten innebär alltså att omfattningen av insatsförberedda förband inte påverkat stationeringsförseningar.

		Modell I	Modell II	Modell III
Insatsförband	β	-0,000043	0,000041	-0,000215
	SE	0,000066	0,000068	0,000236
	P	0,474	0,274	0,147
Insatsförband ²				-0,0000000032
				-0,0000000022
				0,0755
Auktoriserad storlek			0,000083	0,000461
			0,000340	0,0008450
			0,404	0,295
Auktoriserad storlek ²				-0,000000015
				-0,000000022
				0,260
Pågående			-7,5410	-8,4665
			5,819	6,0315
			0,100	0,084
Förberedelsetid			-0,3118	-1,0948
			0,1245	0,2997
			0,008	0,0005
Förberedelsetid ²				0,00711
				0,0026
				0,004
R ²	0,0001	0,1223	0,2788	
N	54	54	54	

Tabell 1: Prediktion av stationeringsförseningar för FNs fredsbevarande operationer, 1948-2000

⁶⁶ Linjär regression. STATA 7.0 för Apple Macintosh har använts.

Hypotes 2 (H2) förutsäger ett positivt samband mellan mängden initialt auktoriserade förband och försening. Koefficienten pekar i positiv riktning, det finns dock ingen statistisk signifikans i resultatet då p-värdet, enligt Modell II, är 0,4. Därmed kan även H2 förkastas. Slutsatsen blir således att omfattningen av initialt auktoriserade förband inte orsakar försening. H3 förutsäger att förseningar minskar om en insats övertar resurser från en redan pågående d:o. Även i denna hypotes är koefficienten i rätt riktning men den statistiska signifikans som eftersträvas saknas. P-värdet, enligt Modell II, är 0,1. Utifrån detta kan H3 också förkastas. Resultatet innebär att även om en ny insats tar över resurser från en pågående dito så minskar inte förseningen. H4 i sin tur förutsäger ett negativt samband mellan beslutad tid för insats och försening. Modell II visar en negativ samt statistiskt signifikant koefficient med ett p-värde på 0,08. I substantiella termer visar Modell II att för varje extra dag i beslutad tid så minskar förseningen med 0,32 dagar. Gemensamt för båda modellerna är att de inte är särskilt precisa med R^2 -värden på 0,03 respektive 0,12. Det innebär att modellerna utgör oerhört ofullständiga förklaringar av den beroende variabeln stationeringsförsening.

7.2 Resultatanalys

Att anta att ju större insatsförberedd styrka, desto mindre försening ter sig inte helt rimligt. Någonstans kan man anta att denna effekt planar ut. Med det menas här att det inte är självklart att en fördubbling av mängden insatsförberedda förband ger en halverad försening. Följaktligen bör även marginalnyttan med en ökande numerär hos insatsförberedda förband undersökas. Liknande resonemang kan tillämpas på även de övriga variablerna. I Modell III har kontrollvariabler för marginalnyttosambandet lagts till. Hypoteserna 1-3 får emellertid ej heller i Modell III något empiriskt stöd, medan H.4 återigen stöds. Det innebär att hänsynstagande till potentiell minskande marginalnyttoeffekt inte förändrar tidigare slutsatser. Att längre tid till förfogande ger större möjlighet att vara på plats i tid låter logiskt. Det kan ändå inte tas för självklart. En tänkbar orsak är att ju längre tid till förfogande desto längre väntar man med att påbörja förberedelser. Av Modell III framgår också ett tydligt negativt minskande marginalnyttosamband mellan tillgången till tid och minskad försening.

Det ovan nämnda resultatet visar att det inte finns något generellt samband över tid och rum mellan mängden insatsförberedda styrkor och förseningar för FNs fredsbevarande operationer. Det behöver dock inte innebära att insatsförberedda styrkor inte haft någon positiv effekt på försening vid enstaka tillfällen. Analogt därmed kan man inte påstå att frånvaron av insatsförberedda styrkor inneburit att de insatser som gjorts före 1993 aldrig har försenats på grund av svårigheten att uppbringa fredsbevarande personal. Om vi antar att insatsförberedda förband har haft en positiv effekt på reaktionstiden för enstaka operationer, om än utan att något generellt mönster kan skönjas, så bör man inte förkasta FNs ansträngningar enbart på grund av denna studies resultat.

Det kan vara så, att just sådana enstaka tillfällen inneburit att humanitära hjälpinsatser kunnat inledas tidigt. Andra tänkbara, positiva, scenarion kan vara att konflikter aldrig hunnit eskalera till omfattande våldshandlingar, att laglöshet hindrats tidigt, att förhandlingar påskyndats osv. Om ett sådant resonemang ställs i relation till FNs målsättningar så kanske inrättandet av styrkeregister ändå kan ses som en framgång.

En möjlig förklaring till detta resultat är att styrkeregister kanske inte kan betraktas som insatsförberedda förband. Orsaken här till kan då vara det system som används när det gäller FNs tillgång till förbanden i detta styrkeregister så till vida att den traditionella principen med förfrågan innan stationering fortfarande tillämpas. Detta resonemang kan även härledas i Modell II och III där man inte kan spåra någon effekt av att resurser redan finns i konfliktområdet. Med detta avses att även när det finns enheter på plats, vilka nyttjas i en ny operation, så varken elimineras eller reduceras reaktionstiden. I detta sammanhang bör de befintliga resurserna kunna betraktas som insatsförberedda – på gränsen till stående – på ett mer påtagligt sätt än förband i styrkeregister. Om befintliga styrkor betraktas som stående är det förvånande att denna variabel inte har någon mätbar effekt på förseningar. Det kan innebära att, även om nuvarande styrkor i styrkeregister ges reducerad mobiliseringstid så är det inte givet att benägenheten att försenas minskar.

Detta resonemang kan jämföras med det som förs i kapitel 4 som indikerar att något starkt samband inte är att vänta i studien. En annan möjlig förklaring är bristfällig datakvalitet. Datan som används är hämtad ur FNs egen dokumentation samt viss ytterligare litteratur. Den är emellertid inte i alla avseenden korrekt beträffande mängden insatsförberedda förband. Till exempel har interpolering gjorts avseende mängden insatsförberedda förband. Avvikelserna bedöms dock inte vara större än att den statistiska studien kan betraktas som tillförlitlig. Däremot är antalet observationer ganska litet (54) vilket kan ha haft påverkan på resultatet med avseende på p-värden. Vid den statistiska analysen genomfördes en jämförelse med att mångdubbla antalet observationer vilket ledde till att p-värdena förbättrades.

8 Avslutning

8.1 Slutsatser och avslutande diskussion

Studien finner att förekomsten av styrkeregister inte, till dags dato, har betingat förseningar hos FNs fredsbevarande operationer 1948-2000. Det finns således inget stöd för det vanligt förekommande påståendet att insatsförberedda styrkor har en generell betydelse för FNs förmåga att på utsatt tid stationera fredsbevarande operationer. En möjlig förklaring är att FN inte har direkt tillgång⁶⁷ till de, i styrkeregister, anmälda förbanden och enheterna. Denna avsaknad av direkt tillgång till anmälda förband innebär att FN även framgent kommer att leva med i ovisshet om vilka förband man kan påräkna vid en insats. Den, genom volym, inbyggda redundansen hos insatsförberedda styrkor kan vid en första anblick ge en viss trygghet. Det är emellertid osäkert om redundansen är tillräcklig eftersom många nationer anmält samma enheter till flera olika styrkeregister. I ett sådant fall kan man anta att vid en stor händelse som kräver insats kan en del av de registrerade förbanden redan vara engagerade av andra organisationer eller insatser. En annan möjlig förklaring är att förberedelserna för dessa förband stundtals är väldigt lång där studien finner ett negativt samband mellan tillgången till förberedelsetid och förseningar. Studien finner även att storleken på initialt auktoriserade förband inte påverkar förseningar. Inte heller finner studien något stöd för hypotesen att om en ny insats tar över resurser efter en i konfliktområdet redan stationerad fredsbevarande operation så reduceras förseningar. Det kan innebära att även om beredskaps- och mobiliseringstider för de nuvarande insatsförberedda förbanden reduceras så är det inte självklart att benägenheten att försenas minskar.

Det kan, vid en första anblick av problemet, tyckas som givet att förekomsten av insatsförberedda förband borde reducera förseningar. Denna studies resultat kan därmed, vid en första anblick, förefalla förvånande. Förvåningen bör emellertid minska något när resonemangen i ovanstående stycke tas i beaktande. Att den enda variabeln som visat sig ha signifikant påverkan på reaktionstiden är förberedelsetiden är kanske inte lika förvånande.

8.2 Förslag till fortsatt forskning

I uppsatsen behandlas övergripande de processer som föregår upprättandet av en ny fredsfrämjande insats. Jag har under arbetet med uppsatsen noterat att studier och forskning kring detta inte förekommit i någon nämnvärd omfattning. Ändå har FN gjort stora ansträngningar för att med praktiska åtgärder reducera reaktionstiderna. Något som slagit mig under arbetet är att

---

⁶⁷ Med ”direkt tillgång” menas här möjlighet för FN att ensidigt besluta om nyttjande av förband ur styrkeregister. Detta förutsätter anmälda förband är en exklusiv tillgång för FN och således inte kan nyttjas för andra uppgifter eller anmälas till andra styrkeregister.

detta arbete kan ha varit att börja i fel ända. Eftersom det inte gått att påvisa något samband mellan befintliga styrkeregister och reaktionstiden så bör möjligheten att reducera tiden sökas någon annanstans. Det kan därvidlag vara fruktbart att analysera de olika processerna. Kanske är det möjligt att hitta andra former för att initialt finansiera en ny insats och på så sätt reducera tiden för beslutsfattande. En möjlig infallsvinkel för ytterligare forskning kan i så fall vara:

Beslutsprocessen inför en fredsfrämjande insats, en orsak till långa reaktionstider?

En annan dimension som berörts i uppsatsen, men inte studerats närmare, är själva auktorisationen av en insats. Som beskrivits har FN inte någon självklar dispositionsrätt till de förband som finns i dess styrkeregister. Dessa förband kan även vara anmälda till andra styrkeregister. Utöver dessa osäkerheter tillkommer den princip av frivillighet som tillämpas oavsett om förband finns i register eller ej. Att FN tvingas göra en formell förfrågan om nyttjande av förband vilka återfinns i dess egna styrkeregister förefaller vara hämmande på möjligheten att tidigt närvara i ett konfliktområde. Detta väcker således ett ytterligare område att studera närmare, nämligen:

Exklusiva beredskapsförband för FNs behov, en förutsättning för snabba insatser?

Båda dessa områden förutsätter emellertid, precis som denna uppsats, att det finns ett reellt behov av snabbare reaktion vid en insats. Faktum är att om man betraktar datan till denna uppsats i ett historiskt perspektiv så har inte avsaknaden av dagens styrkeregister inneburit några avsevärt längre eller kortare reaktionstider. Någon kunskap om effekten av de insatser som inlett snabbt kontra de som tagit längre tid har heller inte funnits. Man kan då fundera över vad som från början startade diskussionen om att korta reaktionstiderna. Spelar det någon roll i ett större sammanhang om en fredsfrämjande styrka är på plats inom 10 dagar i stället för 20, eller inom 30 dagar i stället för 60? Det kan vara intressant att studera om det går att identifiera någon omslagspunkt för när reaktionstiden har effekt på resultatet. En tredje infallsvinkel för framtida studier kan i så fall vara:

Har en snabb insats tillräckligt stor effekt för att motsvara ansträngningarna? Om så är fallet, var finns omslagspunkten? Vilken är i så fall den optimala beredskapstiden för ett insatsförberett förband?

Ytterligare frågor kan resas ur denna uppsats, de ovanstående exemplen är dock de frågor som ständigt återkommit under min resultatanalys. I uppsatsen har jag konstaterat att förekomsten av insatsförberedda förband, i den form de existerar idag, inte nått någon genomgripande effekt på tidsförhållandena. Uppsatsen ifrågasätter inte behovet av dessa, vilket rimligen borde bli en effekt

av resultatet. En effekt som väl borde kunna komplettera denna uppsats. Slutligen kan alltså nedanstående infallsvinkel bli föremål för en undersökning:

Finns det något egentligt behov av insatsförberedda förband i dess nuvarande form inom FN?

9 Sammanfattning

Vilka faktorer betingar tidsförhållandet mellan beslut om genomförande av en fredsfrämjande insats och den fredsbevarande styrkans stationering i operationsområdet?

En fråga som är intressant utifrån det faktum att vissa arbeten genomförts inom FN i syfte att reducera detta tidsförhållande, vilket i uppsatsen benämns reaktionstid. Inga vetenskapliga studier har dock genomförts utan de rapporter som finns och de åtgärder som vidtagits bygger i sin helhet på antaganden som gjorts ur praktisk horisont. Ett sådant antagande är att förekomsten av insatsförberedda förband med automatik ger kortare reaktionstider. Det antagandet har genererat det, hittills, mest påtagliga arbetet inom FN just i detta syfte, nämligen inrättandet av styrkeregister. Syftet med uppsatsen är att undersöka huruvida storleken på dessa insatsberedda förband påverkar tiden mellan beslut och insats. Uppsatsen undersöker även om storleken på auktoriserade förband, längden på auktoriserad reaktionstid samt förekomsten av pågående insatser påverkar reaktionstiden. Uppsatsens forskningsbidrag består av att den med statistiska metoder testar en empirisk hypotes som återfinns i en etablerad litteratur samt för detta ändamål genererar ett nytt dataset. Uppsatsen avser således inte att ge ett teoretiskt bidrag.

9.1 Disposition och bakgrund

Uppsatsen är indelad i nio kapitel där kapitel 1-2 innehåller en kort inledning samt en översiktlig redogörelse för de steg - auktorisering, finansiering samt rekrytering - som föregår stationering av FNs fredsbevarande operationer. Kapitel 3 innehåller en redogörelse för de gängse förslag som har haft som målsättning att lösa rekryteringsproblemet och därmed reducera förseningar i stationering. Det fjärde kapitlet redogör för uppsatsens teoretiska ansats samt innehåller en diskussion av de ansatser som gjorts för att med insatsförberedda förband reducera förseningar. I detta kapitel redovisas även den tidigare forskningen inom området. I femte kapitlet redovisas den hypotes som uppsatsen syftar till att påvisa, medan mätning och data presenteras i kapitel sex. Datasetet fokuserar på FN-ledda fredsbevarande operationer mellan 1948-2000.

I kapitel sju utförs en statistisk analys samt presentation av slutsatser, medan kapitel åtta redovisar förslag till fortsatt forskning. Avslutningsvis innehåller kapitel nio en sammanfattning av studien.

Utvecklingen av FNs idag befintliga styrkeregister baseras på en diskussion som inleddes ungefär samtidigt som de första fredsfrämjande insatserna genomfördes. Det är dock inte det enda som har påverkan på de tider som uppstår från det beslut tas om en ny insats intill dess de första styrkorna är på plats.

De principer FN följer vid upprättandet av en fredfrämjande insats består av ett antal processer där personalrekrytering genomförs sist. Dessförinnan skall beslut tas i säkerhetsrådet, finansiering av insatsen skall säkerställas samt insatsen skall auktoriseras. Dessa processer kan i sig vara faktorer som kan påverkas för att FN snabbt skall komma på plats i ett konfliktområde. Det som däremot varit föremål för studier, rapporter och åtgärder är diskussionen om insatsförberedda förband. Såväl stående styrkor som styrkeregister har diskuterats och studerats. De studier som bedrivits bör betraktas som praktiskt inriktade förstudier. Studierna kan inte betraktas som empiriska eller teoretiskt vetenskapliga vilket innebär att ingen sådan forskning finns inom området. Man kan konstatera att ansatser att nå snabbinsatsförmåga inom FN har fått en mer konkret utformning under 1990-talet. Den mest framträdande ansatsen – och även den enda som har realiserats – baseras på styrkeregister och inte stående förband, även om vissa aspekter hos RDMHQ och speciellt SHIRBRIGs högkvarter har inslag av stående förband. Den främsta orsaken till att man valt just styrkeregister är troligtvis ekonomiska överväganden för såväl FN som truppbidragande stater. I de centrala resonemang som förs kring dessa styrkeregister återfinns emellertid inte frågan om hur FN får en bättre tillgång till de anmälda enheterna. Fortfarande bygger man deltagandet på frivillighet och förfrågan, även om förbandet återfinns i styrkeregister.

9.2 Hypoteser

Om man tar som utgångspunkt antagandet att tillgången på insatsförberedda förband påverkar reaktionstiden så kan det studeras ur flera vinklar. Ett angreppssätt är att studera om existensen av sådana förband påverkar på reaktionstiden. Ett annat är att studera numerären och dess påverkan på reaktionstiden. Det kan dock konstateras att någon tidigare forskning för att påvisa hur reaktionstiden påverkas av tillgång och numerär inte står att finna. Intressant i sammanhanget är också det faktum att FN vidtagit åtgärder för att åstadkomma denna typ av snabbinsatsförmåga utan föregående analys utöver de av praktiker dragna slutsatserna. Följaktligen är tillväxten av och omfattningen på detta styrkeregister det som är mest relevant att studera i denna uppsats. Utifrån dessa fakta formuleras sedan uppsatsens huvudhypotes:

H.1. Ju större mängd insatsförberedda fredsbevarande styrkor, desto mindre försening för fredsbevarande operationer.

Det finns ytterligare förklaringsperspektiv till reaktionstidernas längd. Exempelvis så har vid varje ny fredfrämjande insats en initial storlek på styrkan auktoriserats. Det finns anledning att tro att ju större denna styrka är desto längre blir reaktionstiden. Orsakerna kan vara flera, det ligger dock i sakens natur att ju mer personal och materiel som skall transporteras, desto längre tid krävs. Av detta skäl formuleras därför den andra hypotesen:

H.2. Ju större auktoriserad fredsbevarande styrka, desto större försening för fredsbevarande operationer.

De två första hypoteserna utgår från att varje ny fredsfrämjande insats påbörjas i ett nytt område. Så är inte fallet, vissa insatser har på ett eller annat sätt tagit över resurser från pågående verksamhet i samma område, vilket rimligen kan påverka reaktionstiden. Följaktligen formuleras den tredje hypotesen som följer:

H.3. Redan stationerade fredsbevarande i konfliktområdet, reducerar förseningen för fredsbevarande operationer.

För att kunna få en bild av hur reaktionstiden påverkas har även hänsyn tagits till den reaktionstid som stipulerats av säkerhetsrådet i dess resolutioner. I vissas fall har gott om tid stått till förfogande medan i andra fall har reaktionstiden beslutats till omedelbart. Detta borde rimligen ge någon typ av försening alternativt tidigare ankomst till området. På detta grundval har den fjärde och sista hypotesen formulerats:

H.4. Ju längre tid från stationeringsbeslut tills beslutat stationeringsdatum, desto mindre försening för fredsbevarande operationer.

Den beroende variabeln i regressionsanalysen blir således den försening som kan mätas mellan beslutad reaktionstid och den verkliga d:o, mätt i dagar.

9.3 Slutsatser

Studien finner att förekomsten av styrkeregister inte, till dags dato, har betingat förseningar hos FNs fredsbevarande operationer 1948-2000. Det finns således inget stöd för det vanligt förekommande påståendet att insatsförberedda styrkor har en generell betydelse för FNs förmåga att på utsatt tid stationera fredsbevarande operationer. En möjlig förklaring är att FN inte har direkt tillgång⁶⁸ till de, i styrkeregister, anmälda förbanden och enheterna. Denna avsaknad av direkt tillgång till anmälda förband innebär att FN även framgent kommer att leva med i ovisshet om vilka förband man kan påräkna vid en insats. Den, genom volym, inbyggda redundansen hos insatsförberedda styrkor kan vid en första anblick ge en viss trygghet. Det är emellertid osäkert om redundansen är tillräcklig eftersom många nationer anmält samma enheter till flera olika styrkeregister. I ett sådant fall kan man anta att vid en stor händelse som kräver insats kan en del av de registrerade förbanden redan vara engagerade av andra organisationer eller insatser. En annan möjlig förklaring är att förberedelsetiden för dessa förband stundtals är väldigt lång där studien

---

⁶⁸ Med ”direkt tillgång” menas här möjlighet för FN att ensidigt besluta om nyttjande av förband ur styrkeregister. Detta förutsätter anmälda förband är en exklusiv tillgång för FN och således inte kan nyttjas för andra uppgifter eller anmälas till andra styrkeregister.

finner ett negativt samband mellan tillgången till förberedelsetid och förseningar. Studien finner även att storleken på initialt auktoriserade förband inte påverkar förseningar. Inte heller finner studien något stöd för hypotesen att om en ny insats tar över resurser efter en i konfliktområdet redan stationerad fredsbevarande operation så reduceras förseningar.

10 Litteratur- och referensförteckning

Litteratur

- Clausewitz, Carl von. *Om kriget*, (Bonnier Fakta Bokförlag AB, Stockholm, 2002)
- Diehl, Paul F. *International peacekeeping*, (The John Hopkins University Press, London, 1993, 1994)
- Durch, William J. *The evolution of peacekeeping*, (Henry L Stimson Center, New York, 1993).
- Higgins, Rosalyn, *United Nations Peacekeeping 1946-1967, Volume 1: The Middle East*. (Oxford University Press, Oxford, 1969).
- Higgins, Rosalyn. 1970, *United Nations Peacekeeping 1946-1967, Volume 2: Asia*, (Oxford University Press, Oxford, 1970).
- Higgins, Rosalyn. 1980, *United Nations Peacekeeping 1946-1967, Volume 3: Africa*, (Oxford University Press, Oxford, 1980).
- Higgins, Rosalyn. 1981, *United Nations Peacekeeping 1946-1979. Volume 4: Europe*. (Oxford University Press, Oxford, 1981)
- Pugh, Michael. *The UN, Peace and Force*, (Frank Cass & Co. Ltd, London, 1997).
- United Nations, *The blue helmets, third edition*, (United Nations, New York, 1996).
- Wainhouse, David. *International Peacekeeping at the Crossroads* (John Hopkins University Press, London, 1973)

Artiklar och tidskrifter

- Diehl, Paul F. *A Permanent UN Peacekeeping Force: An Evaluation*, (Bulletin of Peace Proposals, Vol. 20, Nr 1).
- McCarthy, Patrick A. *Building a Reliable Rapid-Reaction Capability for the United Nations*, (International Peacekeeping, Vol 7, Nr 2, 2000).
- Woodhouse, Tom. Ramsbotham, Oliver. *Peacekeeping and Conflict Resolution*, (International Peacekeeping, Vol. 7, Nr1, 2000).

Rapporter från FNs generalsekreterare

- S/22494, S/24892, S/26250, S/26422, S/26488, S/1994/819, S/1994/1257, S/1994/1363, S/1995/222, S/1999/1024, S/1996/416, S/1994/777, S/1995/943, S/1997/1009, S/1999/361, S/2000/194

FNs säkerhetsråds resolutioner

50/1948

Källor på Internet

<http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/home.shtml>, Facts and Figures, *Background note*, FN 2002.

<http://www.un.org/Depts/dpko/rapid/sba.html>, februari 2003.

<http://www.shirbrig.dk>, februari 2002.

<http://www.ssuns.org/content.php?section=committees&committee=rdmhq>, februari 2003.

http://susning.nu/Ad_hoc, februari 2003.

http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=332159&i_word=tr%e5ng%20sektor&i_h_text=1, februari 2003.

<http://www.un.org/Depts/dpko/rapid/TORRDL.html>, februari 2003.

<http://www.un.org/gopher-data/ga/recs/50/res50-30.en>, februari 2003.

<http://www.un.org/peace/etimor/etimor.htm>, mars 2003.

<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/Unomsil.htm>, mars 2003.

<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/car.htm>, mars 2003.

http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/minugua.htm, mars 2003.

http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/untmih.htm, mars 2003.

http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unsmih.htm, mars 2003.

<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/cropol.htm>, mars 2003.

http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/miponuh.htm, mars 2003.

<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/Monua/monua.htm>, mars 2003.

<http://www.unmikonline.org/>, mars 2003.

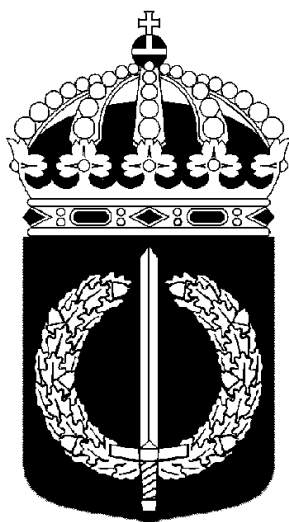
<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmiset/index.html>, mars 2003.

<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/monuc/index.html>, mars 2003.

<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmee/index.html>, mars 2003.

<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/index.html>, mars 2003.

http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions.html, mars 2003.

C-UPPSATS

BILAGA 1

Exemplar nr _____

Uppsatsförfattare: Mj Anders Asp	Förband: Skaraborgs Flygflottilj, F7	Kurs: ChP 01-03
Metodhandledare: Docent Birger Heldt, FHS/KVI Sakhandledare: Mj Lars-Åke Nilsson, FHS/KVI		
Uppdragsgivare: FHS/KVI	Ämnets beteckning: 19 100: 2015	Kontaktman:
Förhållandet mellan insatsberedda styrkor och insatstider: En studie av FN:s fredsfrämjande operationer 1948 – 2000. Sammanställning av data.		

Sammanställning av data

Månad	Årtal	Insats	Insatsförband	Auktoriserad storlek	Reaktionstid	Pågående	Förberedelsestid	Försening
Juni	1948	UNTSO	0	68	13	0	13	0
Januari	1949	UNMOGIP	0	40	23	0	0	23
November	1956	UNEF I	0	6073	8	0	0	8
Juni	1958	UNOGIL	0	591	2	0	0	2
Juli	1960	ONUC	0	19828	1	0	0	1
Oktober	1962	UNSF	0	1576	13	0	11	2
Juli	1963	UNYOM	0	189	23	0	0	23
Mars	1964	UNFICYP	0	6411	9	0	0	9
Maj	1965	DOMREP	0	2	1	0	0	1
September	1965	UNIPOM	0	96	3	1	0	3
Oktober	1973	UNEF II	0	6973	15	1	0	15
Juni	1974	UNDOF	0	1250	3	1	0	3
Mars	1978	UNIFIL	0	4000	3	1	0	3
Maj	1988	UNGOMAP	0	50	3	1	23	-20
Augusti	1988	UNIIMOG	0	400	1	0	0	1
Januari	1989	UNAVEM I	0	70	14	0	2	12
April	1989	UNTAG	0	9000	10	0	45	-35
November	1989	ONUCA	0	260	26	0	0	26
April	1991	UNIKOM	0	300	4	0	0	4
April	1991	MINURSO	0	2000	134	0	134	0
Maj	1991	UNAVEM II	0	350	3	1	0	3
Juli	1991	ONUSAL	0	43	67	0	0	67

Månad	Årtal	Insats	Insatsförband	Auktoriserad storlek	Reaktionstid	Pågående	Förberedelsestid	Försening
Oktober	1991	UNAMIC	0	116	24	0	14	10
Mars	1992	UNPROFOR	0	44870	15	0	0	15
Mars	1992	UNTAC	0	16440	15	1	0	15
December	1992	ONUMOZ	0	6979	20	0	0	20
Mars	1993	UNOSOM II	0	28000	0	1	0	0
Augusti	1993	UNOMIG	0	88	15	0	0	15
September	1993	UNOMIL	0	323	18	0	0	18
September	1993	UNMIH	0	1267	14	0	0	14
Juni	1993	UNOMUR	0	81	56	0	54	2
Oktober	1993	UNAMIR	0	2608	22	1	0	22
Maj	1994	UNASOG	25552	9	0	1	0	0
December	1994	UNMOT	29777	45	30	0	0	30
Februari	1995	UNAVEM III	34130	7350	59	1	0	59
Mars	1995	UNCRO	36307	15522	0	1	0	0
Mars	1995	UNPREDEP	36307	2011	0	1	0	0
December	1995	UNMIBH	55148	1726	0	1	0	0
Januari	1996	UNTAES	56576	5700	0	1	0	0
Januari	1996	UNMOP	56576	28	0	1	0	0
Juli	1996	UNSMIH	65146	1525	0	1	0	0
Mars	1997	MINUGUA	76572	145	34	0	34	0
Juli	1997	MONUA	82285	3568	1	1	0	1
Juli	1997	UNTMIH	82285	300	0	1	0	0
December	1997	MIPONUH	88000	300	2	1	0	2

Månad	Årtal	Insats	Insatsförband	Auktoriserad storlek	Reaktionstid	Pågående	Förberedelsetid	Försening
Januari	1998	UNCPSG	88190	180	28	1	28	0
April	1998	MINURCA	88761	1400	19	0	19	0
Augusti	1998	UNOMSIL	89522	90	0	1	0	0
Juni	1999	UNMIK	107619	2005	3	0	0	3
Augusti	1999	MONUC	90663	90	25	0	0	25
Oktober	1999	UNTAET	120336	10790	67	1	0	67
November	1999	UNAMSIL	124575	6000	38	1	0	38
November	2000	UNMEE	133000	4200	47	0	60	-13